

BLOGI

Millä tolalla on aikuisten talousosaaminen?

Talousosaaminen | 06.07.2020 | Anu Raijas

KIRJOITTAJA

Anu Raijas
Talousosaamisen
neuvonantaja

Kesäkuun lopulla OECD julkisti uuden kansainvälisen vertailututkimuksen aikuisten talousosaamisesta: *OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy*. Suomi ei valitettavasti ollut 26 tutkittavan maan joukossa, josta 18 tuli Euroopasta.

Tutkimuksessa tarkasteltiin talousosaamisen kaikkia eri osa-alueita: tietämystä, käyttäytymistä ja asenteita sekä osallisuutta finanssimarkkinoilla, taloudellista selviytymiskykyä ja hyvinvointia.

Tutkimuksen hätkähdyttävä tulos oli talousosaamisen (*financial literacy*) heikko taso: maiden talousosaamisarvon keskiarvo oli 12,7 maksimiarvon olleessa 21. Kolme parasta maata olivat Hong Kong, Slovenia ja Itävalta, joiden kaikkien pistemäärä oli vähän vajaa 15. Viro, joka oli paras maa nuorten talousosaamisen PISA 2018 -tutkimuksessa, sijoittui tässä aikuisten tutkimuksessa viidenneksi Saksan jälkeen. Talousosaamisessa heikoimmat maat olivat Italia, Romania ja Kolumbia. Italian heikko sijoittuminen oli yllätys, sillä Italiassa maan keskuspankki on jo vuosien ajan tehnyt työtä talousosaamisen eteen ja Italiassa myös alan tutkimus on korkeatasoista. Italian huono sijoitus talousosaamisessa selittyi lähinnä heikolla taloudellisella käyttäytymisellä: italialaisille vaikeaa oli säästäminen, pitkän tähtäimen taloudellinen suunnittelu, menoseuranta ja ostosten harkinta.

Taloudellinen selviytymiskyky (*financial resilience*) on tullut ajankohtaiseksi nyt koronapandemian poikkeusolosuhteissa, kun monen kotitalouden tulotaso on yllättäen romahtanut.

Selviytymiskykyyn katsottiin tutkimuksessa kuuluvan rahankäytön hallinta, menoista huolehtiminen, taloudellinen varautuminen puskureilla, rahoitusvajeesta selviytyminen, henkilökohtaisen talouden suunnittelu ja huijausten tunnistaminen. Tutkimuksessa todettiin tämän alueen vaativan vahvistamista kansalaisten talousopetuksessa. Tämä on tärkeä viesti meille Suomessa talousosaamisen edistämistoimissa toteutettavaksi.

Ihmiset kokivat taloudellisen hyvinvointinsa (*financial well-being*) varsin heikoksi: kokonaispistemäärän ollessa 20, parhaissakin maissa (Itävalta, Tšekki ja Hong Kong) pistemäärä oli vain puolet tästä eli 11. Heikko taloudellinen hyvinvointi tarkoitti tässä tutkimuksessa sitä, että ihmiset ovat epävarmoja rahankäytössään, eivät usko pystyvänsä reagoimaan taloudellisiin shokkeihin tulevaisuudessa, katsovat heikon taloudellisen tilanteen rajoittavan elämäänsä ja eivät pitäneet tärkeänä pitkän aikavälin taloudellista suunnittelua.

Tutkimus osoitti eroja joidenkin väestöryhmien välillä. Ensinnäkin miesten taloudellinen tietämys ja hyvinvointi olivat naisten vastaavia parempia. Tämä tulos on saatu suomalaisissakin tutkimuksissa. Naiset ovat pääsääntöisesti vähemmän kiinnostuneita talousasioita ja kantavat niistä miehiä enemmän huolta.

Toiseksi, 18–29-vuotiaiden talousosaamisen kaikki osa-alueet olivat heikkoja. 30–59-vuotiailla talousosaaminen ja hyvinvointi olivat parhaimmalla tasolla. Seniori-ikäisillä sekä talousosaaminen että hyvinvointi olivat alhaisia. Nuorten talousosaamisen edistämiseen on kiinnitetty huomiota, mutta senioreiden talousosaamisen ja taloudellisen hyvinvoinnin vahvistaminen on tarpeen. Tähän on mietittävä luontevia paikkoja, joissa senioreita voidaan kohdata.

Kolmanneksi digitaalisia palveluita käyttävillä oli muita parempi talousosaaminen ja hyvinvointi. Liittyisikö tämä siihen, että digitaaliset taidot tuovat paremmat ja monipuolisemmat finanssipalvelut ulottuville?

Neljänneksi hyvät taloudelliset puskurit lisäävät talousosaamista ja hyvinvointia. Tässä kohtaa voidaan miettiä, mikä oikeastaan vaikuttaa mihin.

Monet kehittyneiden maiden tuloksista pätevät pitkälti meillä Suomessakin. Nyt, kun juuri toukokuussa saimme tietoa nuortemme erinomaisesta talousosaamisesta, meidän olisi hyvä saada myös koko väestöä kattavaa tietoa aiheesta ja lopulta löytää keinoja aikuisväestön osaamisen tukemiseksi. Tärkeää olisi selvittää, mistä talousosaamisen aukot perimmältään johtuvat ja kuinka niihin voidaan puuttua. Kuten huhtikuussa julkaistu raportti osoitti, kuva suomalaisten talousosaamisesta on hajanainen vaihtelevista tutkimusmenetelmistä johtuen. Tarvetta kattavalle selvitykselle siis on.

Asiasanat

kuluttajat, kysely, OECD, talousosaaminen